

1973 OKT 28

Pestmegyei Hírlap

9-439

A TEREMBEN, ahol egykor Pest—Pilis—Solt egyesített vármegyék közgyűlésén **Kossuth Lajos** is többször hangzott a szavát, holnap, hétfőn délelőtt Pest megye ünnepi tanácsülésen köszönti Budapest centnáriumát. A tanácsterem előtt pedig tárlók mutatnak be a főváros és Pest megye történelmi kapcsolatainak fennmaradt emlékei közül 55 iratot és fényképet. Kiállítás ez, amelynek darabjait Pest megye főváros iránti szeretetének jeléül válogatták össze a megyei levéltár munkatársai és a szentendreai **Balogh László** festőművész rendezte el nagyon izléselesen, vigyázva elhelyezésüknél arra, hogy egyik—másik fontosabb okmány a többinél szembetűnőbb legyen.

MINDEN IRAT vagy fénykép különkülön megérdemelné, hogy ismeres-sük, meg kell azonban elégednünk néhány leírásával. Mindenekelőtt rá kell mutatni arra, hogy miként Buda és Pest kiváltságokkal rendelkező szabad királyi városok voltak már a középkorban is, Pest vármegye szintén különbözött a többi megyétől. Például nem neveztek ki főispánját, hanem az ország első tisztségviselője, maga a mindenkori nádor állt az élén. A török hódoltság idején is Budáról igazgatta a pasa, aki kevés más szandzsák beglerbégjének kijáró külön megtiszteltetésként fermanjait élére írdeákjával odapingáltathatta a szultán nevének rövidítését. A mindenkori szultánét a mindenkori budai pasa. Ott ékeskedik ez a „*tugra*” az arab betűs, török nyelvű, 1648-ban kelt okmányon is, amely felmenti **Nagykőröst** a salétromszállítási kötelezettség alól.

Másik, ugyanez idő tájból származó iraton nem látható a *tugra*, nyilván, mert magyarul írt rendelete a pasának **Tápiószentmárton, Üllő, Monor** és **Cegléd** természetben lerovandó szénaszállítási adójáról intézkedik.

Nos, ha Pest megye akkori népe, jóllehet a töröknek, de Budára adózott, Buda polgárai is fizettek aztán adót az újra felvirradó magyar időkben Pest megyének. Már akinek közülük valamilyen ingatlanulajdona volt. Bizonyosság erre az egyik tárlóban látható vaskos könyv. Ebben írták ösz-

Pest megye ünnepi tanácsülésen köszönti a százéves fővárost Centenáris kiállítás a megyei tanácsházán

sze adóztatás céljából a polgárok **Buda**tétényben, **Budaörsön** és **Csepelen** volt szőlőbirtokát a XVI. század végén és a XVII. elején.

A FŐVÁROS és a megye más gazdaságtörténeti kapcsolatainak dokumentumai is szerepelnek a kiállításon. Ide sorolható a **pest—váci** vasút megnyitásáról 1846-ban készült rajz fénymásolata, vagy a csepeli gyárról a múlt század végén felvett fénykép. De láthatók köztörténeti adatok is közös múltjukról.

A török kiűzése után idegen megyéből, Fülekről tért vissza Pest—Pilis—Solt vármegye hivatali vezetősége **Budára**, ahol már 1695-ben megyeház céljára épületet is vásárolt. Két esztendő múlva azonban Pestre költözött a megyeszékhely, az ott vásárolt házba, amely a mai megyei (budapesti, Városház utcai) tanácsház épületgyütésének egyik része. A vásárlást annak rendje-módja szerint bevezették Pest város telekkönyvébe. Ennek a bejegyzésnek fénymásolata is szerepel a kiállításon.

A két törvényhatóságot, a megyeit és a pestit mindig szoros kötelék fűzte egyébként is össze. 1848 márciusában megalakult a megye Közbiztonsági Bizottmánya a rend fenntartására. Most az egyik tárlóban látható eredeti okmány a bizonyág rá, hogy a bizottmányban **Nyáry Pál** alispán mellett ott volt **Rottenbiller Lipót**, Pest polgármestere és számos pesti lakos, mint például **Eötvös József, Jókay Móric** és **Petőfy Sándor**. (Mindketten akkor még ipsiszlonnal írták a nevüket.)

A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG idején Budapest tanácsa 30 tagot delegált a Pest—Pilis—Solt—Kiskun vármegye Munkás-, Katona- és Földműves Tanácsába. Ott a névsoruk a közszemlé-

re tett okmányon. Arról, hogy a Tanácsköztársaság idején miként tárogatta egymást a megye és a főváros, több dokumentum beszél.

Budapest népe 1945-ben, a felszabadulás után, az újjáépítésben segítette új mezőgazdasági gépekkel, az elromlottak megjavításával, romos épületek rendbehozatalával a megye népét. Eről is több dokumentumot mutat be a kiállítás.

Látható a tárlókon az 1872 decemberében hozott törvény szövege is: „**Buda és Pest szabad királyi fővárosok, valamint Obuda mezőváros és a Margitsziget, ez utóbbiak Pest megyéből kikebelezetvén, Buda—Pest név alatt egy törvényhatósággá egyesítettnek**”.

Eredetileg Pest megyei területtel így gyarapodott az egyesített főváros, majd később, 1949-ben, amikor 22 település, köztük **Újpest, Rákospalota, Kispest, Pesterzsébet, Csepel** és **Budakeszi** városát csatolták hozzá.

NAGY-BUDAPEST kialakításával Pest megye területe, lakossága ugyan kisebb lett, de természetesen a főváros és a megye jó és szoros viszonya egy pillanatra sem gyengülhetett. Mai kapcsolatukat térképek, statisztikai kimutatások szemléltetik a kiállításon. Ezekről másolt adatok:

A megyéből naponta 170 ezer ember ingázik budapesti munkahelyre, 15 ezer fővárosi lakos pedig a megyébe. Pest megye árutermelésének 40 százaléka budapesti fogyasztókhoz kerül. A főváros területén lévő győgyintézetek 1800 ágya áll beteg megyei lakosok rendelkezésére. A megye tanuló ifjúságának ötven százaléka Budapesten tanul szakmát, jár közép- vagy főiskolába, egyetemre...

★

Tegnap Gödöllőn, a járási hivatal dísztermében a Budapesti Történeti Múzeum anyagából nyílt kiállítás Pest—Buda egyesítésének emlékére. A tárlatot **dr. Süpek Zoltán**, a járási hivatal elnöke nyitotta meg. Már az első nap nagy érdeklődés mutatkozott a kiállítás iránt.

Szokoly Endre